

Self

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

«Tasdiqlandi»
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
N.A. Abdullayev

2024-yil

JURNALISTIKADA MEDIASAVODXONLIK VA FAKTCHEKING
FANI BO'YICHA
SILLABUS

(Kechki, 5-kurs uchun)

Bilim sohasi:	300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	320 000 – Jurnalistika va axborot
Ta'lim yo'nalishi:	60320100 – Jurnalistika: xalqaro jurnalistika (<i>Sharq tillari bilan</i>)

Toshkent – 2024

Fan sillabusi TDSHU Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabining 2024-yil "19" 08 dagi "1"-son majlisida muhokama etilib, tasdiq uchun tavsiya etilgan.

Fan sillabusi TDSHU O'quv-uslubiy kengashining 2024-yil "30" 08 dagi "1"-son majlisida tasdiqlangan va ta'lim jarayonida foydalanish uchun tavsiya etilgan.

Tuzuvchi:

D. Ro'ziqulov – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi dotsenti v.b., PhD

Taqrizchilar:

N. Ismatullayeva – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi dotsenti, PhD,

M. Saliyeva – TDSHU, Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi dotsenti, f.f.n.

Sharq xalqlari tillari va adabiyoti instituti direktori:

2024-yil "4" 09

X.V. Mirzaxmedova
(imzo)

X.V. Mirzaxmedova

Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi boshlig'i:

2024-yil "4" 09

S.T. Mustafayeva
(imzo)

S.T. Mustafayeva

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar

1. Muratova N., Grizzle A., Mirzakhmedova D. Jurnalistikada media va axborot savodxonligi. – Toshkent: Baktria press, 2019. – 128 b.
2. Muratova N., Toshpo'latova N., Alimova G. Fake News: Mediada dezinformatsiya. – T.: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 2020.

Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. – Toshkent: O'zbekiston, 2024.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. 5-jild. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
4. The Basics of Professional Journalism: Reporting, Writing and Editing. ICFJ. Part II: Writing. – USA, 2012. – 712 p.
5. Toshpo'latova N. Tahliliy jurnalistika (o'quv qo'llanma). – Toshkent: Bayoz. 2019. 224 b.
6. Willis J. The Shadow World: Life Between the News Media and Reality. - New York Praeger Publishers, 1991. - 264 p.
7. Graves L., Cherubini F. (2016) The Rise of Fact-checking Sites in Europe. Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford.
8. Shapiro I., Brin C., Bédard-Brûlé I., Mychajlowycz K. (2013) Verification as a Strategic Ritual. Journalism Practice 7.

Axborot manbalari

1. <http://www.mediasprut.ru/media/media.shtml>
2. <http://journalism.narod.ru/>
3. <http://www.library.cjes.ru/online/>
4. <http://www.infohome-altai.ru/node/143>
5. <http://home.about.com/newsissues/>

Sillabus muallifi:	Ro'ziqulov D.Sh. – TDSHU Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi dotsenti v.b., PhD
E-mail:	druzikulov27@mail.ru
Tashkilot:	Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy, kreativ fikrlay oladi, fanlararo (mavzulararo) mantiqiy bog'lanishni tushunadi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fan (mavzu)ning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi, boshqalarga o'rgatadi hamda fan(mavzu) bo'yicha tasavvur, ko'nikma va bilimga ega deb topilganida 90-100 (baho - 5) foiz;

4 baho - "yaxshi"

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda 70-89 (baho - 4) foiz;

3 baho - "qoniqarli"

talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda 60-69 (baho - 3) foiz;

2 baho - "qoniqarsiz"

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda 0-59 (baho - 2 (qoniqarsiz)) foiz.

Joriy va oraliq nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimni baholash tegishli fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Yakuniy nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimni baholash o'quv mashg'ulotlarini olib bormagan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Tegishli fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi yakuniy nazorat turini o'tkazishda ishtirok etmaydi.

Talaba tegishli fan bo'yicha yakuniy nazorat turi o'tkaziladigan muddatga qadar oraliq nazorat turini topshirgan bo'lishi shart.

Bir fanga ajratilgan auditoriya soatining 25 foizini va undan ortiq soatni sababsiz qoldirgan yoki oraliq nazorat turini topshirmagan, yohud ushbu nazorat turi bo'yicha "2" (qoniqarsiz) baho bilan baholangan talaba ushbu fandan chetlashtirilib, yakuniy nazoratga kiritilmaydi hamda mazkur fan bo'yicha tegishli kreditlarni o'zlashtirmagan hisoblanadi.

Yakuniy nazorat turiga kiritilmagan yoki kirmagan, shuningdek, ushbu nazorat turi bo'yicha qoniqarsiz baho olgan talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalar ta'til vaqtida yoki keyingi semestrlar mobaynida tegishli fanlardan o'zlashtirilmagan kreditlar miqdoriga mos ravishda bazaviy to'lov-kontrakt miqdoridan kelib chiqqan holda to'lovni amalga oshirgandan so'ng o'zlashtirilmagan fanlarni o'z hisobidan qayta o'qish huquqiga ega bo'ladi.

FAN TO'G'RIDAGI MA'LUMOT

Fan nomi:	Jurnalistikada mediasavodxonlik va faktcheking
Fan turi:	tanlov
Fan kodi:	JMF2905
Yil:	2024/2025
Semestr:	9
Ta'lim shakli:	kechki
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	20
Amaliy mashg'ulotlar	20
Mustaqil ta'lim	110
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	5 baholik
Kurs tili:	o'zbek
Auditoriya va vaqti:	dars jadvaliga asosan

Fanning maqsadi (FM)

FM1	Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga mediasavodxonlik va faktchekingning o'ziga xos xususiyatlari, axborotni tekshirish usullari haqida nazariy bilimlarni berish, turli zamonaviy platformalardan foydalangan holda ma'lumotni tekshirish va jurnalistik material tayyorlay olish ko'nikmasi va malakasini shakllantirishdir.
FM2	Fanning vazifasi – talabada media va axborot savodxonligini shakllantirish, axborot ishonchliligini tekshirish va manbalar bilan ishlashning an'anaviy va zamonaviy shakllaridan xabardor qilish, ularda mustaqil fakt-analiz qilish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Tahliliy jurnalistika
2.	Tanqidiy yondashuv va faktcheking qilish mahorati
3.	Mediata'lim va mediasavodxonlik

Ta'lim natijalari (TN)

	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Factcheking, fake news, faktlarning to'g'riligini tekshirishga yordam beradigan platformalar, mediasavodxonlikning asosiy prinsiplari, axborotlarni tarqatishda jurnalist etikasi va axloq-odob me'yorlariga amal qilish, faktlarni tekshirish, ularning manipulyativ ta'siri haqida

	tasavvurga ega bo'ladi;
TN2	Axborot olish va ularni tahlil qilishda jurnalistning huquq va burchlari, kasbiy faoliyatni amalga oshirish jarayonida suiiste'mollikka yo'l qo'ymaslik, ziddiyatli vaziyatlar tahlilida obyektivlik prinsiplariga amal qilishni biladi va ulardan foydalana oladi;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN3	Mediasavodxonlik orqali media makondagi axborotlar oqimining zararli ta'sirlaridan himoyalash va fakt cheking usullaridan foydalana olish, axborot manbalariga individual yondashish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'ladi.
TN4	Talaba mediamakonda axborotning o'rni va ahamiyati, auditoriyaga ta'siri, jurnalistikaning huquqiy asoslari va etikasini, jahon jurnalistikasi va milliy jurnalistikadagi qonunchilikni tahlil qilish, jurnalist huquqi va majburiyatini bilish malakalarini egallashi kerak.

Fan mazmuni		
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)		
M1	XX asr boshlarida paydo bo'lgan feyk xabarlar va ularning oqibatlari	2
M2	Internet va mediata'lim	2
M3	Media va axborot savodxonligida bazaviy kompetensiyalar	2
M4	Faktcheking va verifikatsiya — jurnalistning ish quroli sifatida	2
M5	Auditoriyaga ta'sir qilishning psixologik va texnologik usullari	2
M6	Jurnalist faoliyatida tanqidiy tafakkurni shakllantirish	2
M7	Media-analiz va kontent-tahlil qilish usullari	2
M8	Faktlar tahlilida axborot ishonchligini baholash	2
M9	Global faktcheking platformalari, ulardan foydalanish	2
M10	Jurnalistning ijtimoiy javobgarlik tamoyillari: huquqiy va me'yoriy aspekt	2
Jami:		20
Mashg'ulotlar shakli: amaliy (A)		
A1	XX asr boshlarida paydo bo'lgan feyk xabarlar va ularning oqibatlari	2
A2	Internet va mediata'lim	2
A3	Media va axborot savodxonligida bazaviy kompetensiyalar	2
A4	Faktcheking va verifikatsiya — jurnalistning ish quroli sifatida	2
A5	Auditoriyaga ta'sir qilishning psixologik va texnologik usullari	2
A6	Jurnalist faoliyatida tanqidiy tafakkurni shakllantirish	2
A7	Media-analiz va kontent-tahlil qilish usullari	2
A8	Faktlar tahlilida axborot ishonchligini baholash	2
A9	Global faktcheking platformalari, ulardan foydalanish	2
A10	Jurnalistning ijtimoiy javobgarlik tamoyillari: huquqiy va me'yoriy	2

aspekt		
Jami:		20
Mustaqil ta'lim mashg'ulotlari (MT)		
MT1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy vazifalarini bajarish	55
MT2	Axborot manbalarini oshkor etmaslik holatlari.	2
MT3	O'zbekistonda mediasavodxonlikni joriy etish chora-tadbirlari.	2
MT4	Global va milliy segmentda tarqatilayotgan axborotlarni tekshirishning zamonaviy usullari.	2
MT5	"Mediasavodxonlik", "Axboriy savodxonlik", "Vizual savodxonlik"ning o'ziga xosliklari.	2
MT6	O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida jurnalistlar tayyorlash tizimining yaratilishi va bugungi kundagi taraqqiyoti.	2
MT7	Dunyo mamlakatlaridagi mediata'lim taraqqiyoti.	2
MT8	AQShda mediata'lim. Mediasavodxonlik videosavodxonlik sifatida.	3
MT9	Rossiyada mediata'lim rivojlanishi bosqichlari.	4
MT10	Uzluksiz ta'lim tizimiga mediata'limni tatbiq etish — dolzarb pedagogik muammo.	4
MT11	Axborot manbalari nomarkazlashuvi ta'sirida dezinformatsiyalarning ko'payishi	4
MT12	Jurnalistikada yangi trendlar va unda ijtimoiy tarmoqlar hamda bloglarning o'rni	4
MT13	Jamiyatning siyosiy qutblanishi va yolg'on axborotlarning ko'payish sabablari	4
MT14	OAVning istalgan turida axborotlarni fakt-analiz qilib borish	4
MT15	Yopiq axborot manbalari bilan ishlash	4
MT16	Yolg'on axborotlarni identifikatsiyalash metodlari	4
MT17	Mediasavodxonlik talablariga javob beradigan jurnalistik material tayyorlash.	4
MT18	Obyektivlik prizmasi va jurnalist kompetentligi.	4
Jami:		110

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

5 baho - "a'lo"